

SENSORVEILEDNING

Emnekode:	LSAM104 (L-SAM104, LUSAM104, LMUSAM104)
Emnenavn:	Geografi, historie og samfunnsfaglige metoder
Eksamensform:	Muntlig fysisk på campus og sensor på zoom
Dato:	9.-13. mai 2021
Faglærer(e):	Nicola K. Karcher Håvard Friis Nilsen Gitte C. Motzfeldt
Sensorer:	Sensorer er Siv Eie, Stig Bjørshol og Alf Tomas Tønnessen.

Historie i SAM104

Våren 2020

Eksamineres av Nicola Karcher

Ekstern sensor: Stig Bjørshol

Historie og internasjonal politikk etter 1945 har bestått av følgende undertemaer: Kald krig, kommunismens fall og avkolonialisering. I tillegg ble det undervist om det flerkulturelle samfunnet. Det sentrale poenget i undervisningen har vært å formidle overordnede samfunnsprosesser og utviklingslinjer, hvordan disse har hengt sammen og betinget hverandre, og hvordan disse påvirket internasjonal politikk og det internasjonale samfunnet frem til i dag.

Når studentene eksamineres i internasjonal politikk og historie, trekker de ett av følgende 2 temaer:

- 1. Den kalde krigen – årsaker, sentrale utviklingslinjer og ettervirkninger på dagens samfunn.**

Sensorveiledning:

Kandidaten bør kunne analysere hovedlinjer under Den kalde krigen. Hvilken rolle spilte de alliertes forhold til hverandre etter Anden verdenskrig, hvordan kom blokkdannelsen i stand med utgangspunkt i de alliertes okkupasjonssoner i Tyskland, og hvilke sentrale konflikter utviklet seg mellom stormaktene? Her bør Berlin-blokaden og Marshallplanen, Jaltakonferansen og Potsdam-konferansen kunne nevnes. I tillegg bør kandidaten ha en oversikt over de viktigste drivkreftene på US-amerikansk og sovjetisk side i løpet av Den kalde krigen. Kandidaten bør kjenne til uteneuropeiske konflikter som Koreakrigen, Cubakrisen og Vietnamkrigen.

Videre bør kandidaten ha en oversikt over sentrale internasjonale forsvarsorganisasjoner som NATO og Warszawapakten og kjenne til begivenheter som byggingen av Berlin-muren, samt Willy Brandts Østpolitikk og rollen til Mikhail Gorbatsjov. Det forventes også at kandidaten kan nevne blokkenes kjerneområder og eksempler på deres forsøk på å skaffe seg innflytelse i Sør-Amerika og/eller Afrika og Asia.

Avslutningsvis skal kandidaten kunne skissere hvordan han/hun ville utvikle et eget undervisningsopplegg i skolen som skal behandle dette temaet, hvordan han/hun ville vektlegge og hvilke didaktiske midler som kan tas i bruk.

2. Kommunistiske samfunn i Øst-Europa etter 1945 og deres avvikling – sentrale kjennetegn, utviklingslinjer og ettervirkninger på dagens samfunn

Sensorveiledning:

Kandidaten bør kunne gi en oversikt over sentrale utviklingstrekk av kommunismen i Øst-Europa. Videre skal kandidaten kunne beskrive nærmere situasjonen i Øst-Tyskland med bygging av Berlin-muren og utviklingen frem til murens fall, samt sentrale konflikter og utviklingstrekk i land som for eksempel Polen, Ungarn og Tsjekkoslovakia, med vekt på det skiftende forholdet til Sovjetunionen.

Mikhail Gorbatsjovs reformpolitikk bør nevnes eksplisitt og dens betydning kunne drøftes. Videre bør kandidaten kunne gi en oversikt over de viktigste utviklingstrekk i 1989/1990 og utviklingen av Sovjetunionen, senere Russland, på 1990-tallet. Kandidaten bør i korte trekk også kunne beskrive Sovjetunionens maktpolitikk overfor uteneuropeiske kommunistiske stater. Et viktig element er ellers at kandidaten kan beskrive sentrale trekk av krigen som Russland fører i Ukraina, og hvilken rolle det historiske forholdet mellom Sovjetunionen og Ukraina spiller her.

Avslutningsvis skal kandidaten kunne skissere hvordan han/hun ville utvikle et eget undervisningsopplegg i skolen som skal behandle dette temaet, hvordan han/hun ville vektlegge og hvilke didaktiske midler som kan tas i bruk.

EKSAMENSOPPGAVER I ØKONOMISK GEOGRAFI OG GLOBALISERING

Eksamineres av Gitte Motzfeldt

Ekstern sensor: Siv Eie

Når studentene eksamineres i økonomisk geografi og globalisering, trekker de ett av følgende 2 temaer:

1. Økonomisk globalisering – fordeler og ulemper i tid og rom

Kandidaten kan med fordel berøre temaer og sammenhenger som:

- Hva innebærer økonomisk globalisering? Globale endringer i produksjon, lokaliseringsfaktorer
- På hvilken måte økonomisk globalisering er fundamentert i en ny-liberalistisk tenkning på økonomisk utvikling, kritikk, motreaksjoner?
- Multinasjonale selskaper- og nasjonalstatens makt og roller i økonomisk globalisering
- Internasjonale organisasjoners rolle i utviklingsprosesser globalt (WTO, Verdensbanken...)
- Økonomisk globalisering og arbeidsmarkedet, migrasjon.
- Økonomi som sosiale og politisk konstruerte prosesser (formell og uformell økonomi)
- Økonomisk globalisering og ressursutnyttelse, bruksverdi og bytteverdi – spenningsforhold og bærekraftig utvikling

- Økonomisk globalisering skaper fordeler og ulemper for mennesker på ulike steder, fattigdom og ulikhet, migrasjon og flukt.
- Globaliseringsdebatten, globaliseringsoptimister og globaliseringspessimister
- Utviklingsteorier (avhengighets- og moderniseringsteori) og kritikk av disse

Kandidaten bør kunne reflektere over hvordan dette temaet kan arbeides med i skolen, hvilke didaktisk valg som er hensiktsmessige og begrunne disse valgene faglig.

2. Fattigdom og ulikhet – en annen verden mulig?

Kandidaten kan med fordel berøre temaer og sammenhenger som:

- Betydningen av fattigdom og ulikhet
- Måling av fattigdom, levestandard og livskvalitet/lykke
- Økonomisk geografis bidrag til analyse og forståelse av fattigdom og ulikhet i tid og rom
- Individuelle og strukturelle årsaker til fattigdom og ulikhet i tid og rom
- Utviklingsteorier (avhengighets- og moderniseringsteori), ressursutnyttelse og kritikk
- Handel/råvarer, utbytting, lokalisering og migrasjon regionalt og globalt
- Bruksverdi og bytteverdi på naturressurser – marginalisering eller muligheter?
- Muligheter og utfordringer i en grenseløs verden, teoretiske perspektiver på årsaker til fattigdom og muligheter til utvikling (ny-liberalisme, marxisme og nyere geografiske perspektiver)
- Globaliseringens vinnere og tapere, massefattigdom, «poor areas», urban fattigdom
- Multinasjonale selskaper- og nasjonalstatens makt og roller i globale utviklingsprosesser, handel, arbeid og bærekraft i lavinntektsland og høyinntektsland (kjerne- og periferi/dominerende/dominerte)?
- Globaliseringsdebatten, globaliseringsoptimister og globaliseringspessimister
- Pandemi og krig - er globaliseringsprosjektet i krise eller finnes det nye muligheter?
- Global kapitalisme eller global apartheid? Globale bevegelser

Kandidaten bør kunne reflektere over hvordan dette temaet kan arbeides med i skolen, hvilke didaktisk valg som er hensiktsmessige og begrunne disse valgene faglig.

Områdestudie USA

Eksamineres av Håvard Friis Nilsen og Alf Tomas Tønnessen

Studentene velger et av tre tema:

1. Veien til Uavhengighetserklæringen: Hva var utløsende årsaker og begivenheter forut for opprettelsen av USA?

Kandidaten bør kunne

- forklare Amerikas status som koloniområde i tiden før 1776 og de tretten kolonier langs Østkysten
- kjenne til slavetrianglet UK – Afrika - Amerika
- forskjellene mellom britisk-lojale farmere i sør og puritanske religiøse flyktninger i nord.
- kjenne til det republikanske frihetsbegrepet som hadde utfordret britisk kongedømme allerede på 1600-tallet, frihet definert som uavhengighet fra vilkårlig makt.
- kjenne til den britiske politikken hvor skatter og avgifter ble innført på vilkårlig vis, og protestene som oppsto, som f.eks. med The Boston Tea Party.
- kjenne til utbruddet av krig etter skuddene i Lexington og bakgrunnen for denne begivenheten.
- Si noe om Thomas Paine og Thomas Jefferson, og også George Washington som militær leder og første president.
- kjenne til og kan si noe om Paines "Common Sense" og Jeffersons rolle i utformingen av Declaration of Independence.
- kjenne til datoen 4. juli 1776 som datoen for signeringen av Uavhengighetserklæringen som feires som dagens nasjonaldag i USA.
- vite hvordan Frankrike støttet USAs krigføring, noe som var avgjørende for seieren, og som også lå grunnlaget for den franske statens svekkelse før revolusjonen i 1789.
- USAs 1776 som forbilde for den franske revolusjonen og moderne republikker i Europa, samt for frigjøringskamper i kolonier fram til vår tid.

2. Hva var de viktigste årsaker til og konsekvenser av den amerikanske borgerkrigen?

Kandidaten bør kunne:

- redegjøre for de motstridende interessene mellom nord og sør, der sørstatene hadde interesse for frihandel og lave toll og avgifter, mens nordstatene ønsket proteksjonisme for sin industri
- kjenne til slavetrianglet og hvordan slaveriet ble et symbolsk uttrykk for de ulike økonomiske interessene.
- kjenne til framveksten av nye stater i perioden 1776—1861, der balansen mellom fristater og slavestater var avgjørende.

- Vite at sørstatene hadde majoritet og kontroll over toll- og avgiftspolitikken inntil 1861, og at da nordstatene vant majoritet og endret politikken i proteksjonistisk retning (bl.a. med "The Morrill Act"), ble konføderasjonen dannet.
- Kjenne til Abraham Lincoln og hans presidentperiode under borgerkrigen, kunne nevne hans tale etter slaget ved Gettysburg
- Kjenne til CSA, konføderasjonen, og si noe om dens prinsipper og General Lee som militær leder.
- Forklare hvordan borgerkrigen har skapt varige spenninger mellom sør og nord som vedvarer til i dag.

3. Hvorfor har det republikanske parti i dag sin sterkeste base i Sør, mens det før borgerkrigen var i Nord?

Kandidaten bør kunne:

- Gjøre rede for at Republikanerne grovt sett var industriens parti mens Demokratene var sørstatenes og bøndernes parti.
- Forklare hvordan Republikanerne under borgerkrigen sementerte en proteksjonistisk politikk som tjente industrien i USA på bekostning av sørstatenes jordbruksområder.
- Gjøre rede for Republikanernes suksess som industriparti i perioden 1865—1900, slik at de ble et parti for de velstående sjikt, mens Demokratene ble et parti som talte for statlige overføringer, velferdsordninger og beskyttelse av de svakere lag.
- Forklare at finanskrisen av 1929 la grunnen for det Demokratiske partiets suksess som fanebærer for New Deal-programmet, de etablerte seg som et sosialt anlagt parti i motsetning til Republikanerne som et parti for de velstående. Det Demokratiske partiet fikk mange nye velgere i nord mens Republikanerne ikke fikk mange nye velgere i sørstatene.
- Kjenne til hvordan Lyndon B. Johnsons støtte til Martin Luther King jr. og signering av Borgerrettslovene for første gang førte til en bevegelse mot det republikanske parti i Sørstatene.
- Kjenne til "The Southern Strategy" fra 1960-årene, der Republikanerne gjennom Barry Goldwaters kritikk av Borgerrettsloven og senere Ronald Reagans støtte til Sør-Afrikas apartheid vant stemmer i sørstatene.
- Kjenne til sørstatenes industrialisering etterkrigstiden og vekst i særlig oljeindustrien, med påfølgende vekst i republikanske velgere.